

Sak:17/693

04.07.2017

Høringsnotat -

Forskriftsbestemmelser om ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon

Innhold

1	Innledning	3
2	Vurdering av vilkår knyttet til ordningen	4
2.1	Innledning.....	4
2.2	Typer av avtaler.....	5
2.3	Hvem som kan tilby ordningen	5
2.4	Forvaltningsvalg.....	7
2.5	Flytting av avtaler	9
2.6	Samordning av sparing.....	10
2.7	Innbetaling til ordningen mv.	10
2.8	Uttak.....	11
3	Formuesskatt.....	11
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	12
5	Utkast til forskriftsbestemmelser	12

1 INNLEDNING

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2017 ble det vedtatt å erstatte dagens ordning for skattefavorisert individuell pensjonssparing (IPS-ordningen) med en ny og mer gunstig ordning. Etter dagens IPS-ordning gis det fradrag i alminnelig inntekt for årlig innskudd på inntil 15 000 kroner. Innestående beløp er unntatt fra formuesskatt, og avkastningen er ikke gjenstand for løpende skattlegging. Uttak fra dagens ordning skattlegges som pensjonsinntekt.

Samtidig med at dagens IPS-ordning stenges for nye avtaler, ble det vedtatt at det skal innføres en ny skattefavorisert ordning for sparing til pensjon. Det ble gitt en ny bestemmelse i skatteloven § 6-47 første ledd bokstav d som innebærer at uttak fra den nye ordningen bare skal skattlegges som alminnelig inntekt, som i 2017 er 24 pst. For øvrig skal den nye ordningen skattlegges på samme måte som IPS-ordningen, men den øvre grensen for fradragsberettiget sparing økes til 40 000 kroner årlig.

I skatteloven 6-47 første ledd bokstav d er departementet gitt hjemmel til å fastsette forskrift om de nærmere vilkårene for fradrag i den nye ordningen. De nye reglene trer i kraft 1. november 2017.

I dette høringsnotatet foreslår departementet forskriftsbestemmelser om hvilke vilkår som skal gjelde for den nye ordningen for skattefavorisert individuell sparing til pensjon. Som forutsatt i Prop. 130 LS (2016-2017) og Innst. 400 L (2016-2017), foreslås det at den nye ordningen i hovedsak viderefører IPS-ordningens løsninger for individuelle pensjonsspareavtaler. Det er lagt til grunn at ordningen ikke gir mulighet for å inngå skattefavoriserte individuelle pensjonsforsikringsavtaler.

2 VURDERING AV VILKÅR KNYTTET TIL ORDNINGEN

2.1 Innledning

I Prop. 130 LS (2016-2017) punkt 3.1 er det forutsatt at vilkårene i den nye ordningen skal ligge tett opp til IPS-ordningens løsninger med hensyn til aldersgrenser for sparing, uttaksregler mv. Denne forutsetningen er fulgt opp i forslaget til forskriftsbestemmelser.

I forslaget er det et generelt vilkår at pensjonsavtalen skal gi kunden rett til alderspensjon. I tråd med det som gjelder i dagens IPS-ordning er det lagt opp til at personer som er fylt 18 år kan inngå avtale om sparing til pensjon, og spare i ordningen inntil fylte 75 år. Ordningen er tilpasset det allmenne pensjonssystemet med hensyn til aldersgrenser m.m. Kunden kan tidligst ta ut alderspensjon fra fylte 62 år.

Alderspensjon skal utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke mindre enn 10 år.

For bestemmelser og vilkår som ikke er nevnt særskilt i dette høringsnotatet viser departementet til tilsvarende bestemmelse i dagens lov om individuell pensjonsordning (lov 27. juni 2008 nr. 62, heretter «IPS-loven»), samt forarbeider og andre kilder knyttet til denne loven, se særlig NOU 2007: 17, Ot.prp. nr. 50 (2007-2008) og Innst.O. 71 (2007-2008).

Vilkårene som foreslås i den nye ordningen skiller seg primært fra eksisterende IPS-ordning når det gjelder i) typen avtaler som kan inngås, ii) hvem som kan tilby ordningen, iii) forvaltning av pensjonskapitalen, iv) adgangen til å flytte avtaler mellom ulike tilbydere etter inngåelse, v) adgangen til samordning av sparing under avtaler knyttet til ordningen, og kollektiv tjenstepensjonsordninger og fripoliser, og vi) regler om innbetaling til ordningen mv. I tillegg er det gjort en endring i adgangen til å ta ut alderspensjon før fylte 62 år for yrker med særaldersgrenser. Disse punktene omtales nærmere i det følgende.

2.2 Typer av avtaler

Under dagens IPS-ordning kan en avtale inngås enten som pensjonsforsikringsavtale, eller som pensjonsspareavtale. *Pensjonsforsikringsavtaler* kjennetegnes ved at de kan gi livslang pensjon. Pensjon til de som lever lenge blir finansiert av restbeløpet til personer som dør, såkalt dødelighetsarv. Individuelle pensjonsforsikringsavtaler kan bare inngås med forsikringsforetak. Pensjonskasser kan bare tilby individuelle pensjonsavtaler til de som er medlem av den kollektive pensjonsordningen i pensjonskassen. Individuelle pensjonsforsikringsavtaler under IPS-ordningen reguleres av IPS-loven kapittel 3.

Pensjonsspareavtaler er i utgangspunktet rene spareavtaler. Fra slike avtaler kan det utbetales faste årlige beløp til kunden i et fastsatt antall år. I slike ordninger er det ingen overføring fra de som lever kort til de som lever lenge. Pensjonskapitalen tilfaller de etterlatte dersom kunden dør før den avtalte utbetalingsperioden utløper.

Pensjonsmidlene kan forvaltes med eller uten investeringsvalg, og med eller uten avkastningsgaranti. Innskuddene til kunden og avkastningen som er oppnådd ved forvaltning av disse i løpet av årene frem til pensjonsalder, vil være avgjørende for størrelsen på pensjonsytelsen. I dag kan bare banker og innskuddspensjonsforetak tilby slike avtaler, samt forsikringsforetak og pensjonskasser så fremt avtalen har et tilknyttet forsikringselement. Individuelle pensjonsspareavtaler under IPS-ordningen reguleres av IPS-loven kapittel 2.

I utkastet til forskrift er det som forutsatt i Prop. 130 LS (2016-2017) lagt til grunn at den nye ordningen skal avgrenses til pensjonsspareavtaler, men med mulighet til å knytte et forsikringselement til spareavtalene. Dette innebærer at bestemmelser tilsvarende kapittel 3 i IPS-loven i stor grad ikke er inntatt i forslag til forskriftsbestemmelser.

Departementet viser til forslag til § 6-42-2.

2.3 Hvem som kan tilby ordningen

God konkurranse i markedet for individuelle pensjonsavtaler kan bidra til lave priser ved forvaltning av avtalene. Departementet foreslår at avtale om individuell sparing til

pensjon skal kunne inngås med bank, livsforsikringsforetak, pensjonsforetak (pensjonskasser og innskuddspensjonsforetak), verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond. Det innebærer at det vil være et høyt antall og stort mangfold av potensielle tilbydere av slike avtaler, og hvor produktene kan ha ulike egenskaper hos ulike tilbydere. Den enkelte tilbyder vil måtte legge opp sine produkter slik at de ligger innenfor de konsesjoner tilbyder har. Avtaler som inngås med livsforsikringsforetak og pensjonskasser må derfor inneholde et forsikringselement. En pensjonskasse vil videre bare kunne tilby individuelle pensjonsavtaler til de som er medlem av den kollektive pensjonsordningen i pensjonskassen.

Forvaltningsselskaper for verdipapirfond har etter IPS-loven § 1-2 adgang til å tilby individuelle pensjonsspareavtaler. En problemstilling knyttet til hvorvidt pensjonsleverandøren må stå som eier av pensjonsmidlene, har imidlertid medført at forvaltningsselskaper for verdipapirfond i praksis ikke har kunnet tilby slike avtaler. Av hensyn til konkurransen i markedet for avtaler om individuell sparing til pensjon, ønsker departementet å legge til rette for et bredt utvalg av tilbydere hvor også forvaltningsselskaper for verdipapirfond inngår. For avtaler om individuell sparing til pensjon etter forskriften legges det derfor opp til at forvaltningsselskaper for verdipapirfond skal kunne tilby slike avtaler innenfor de rammer som verdipapirfondloven setter, og som innebærer at det er kunden som står som eier av midlene på verdipapirkontoen. Departementet legger til grunn at samme løsning bør gjelde for forvaltningsselskapers adgang til å tilby kollektiv innskuddspensjon, men tar forbehold om at det må vurderes nærmere om dette vil medføre behov for presiseringer i innskuddspensjonsloven.

Forslaget om at også verdipapirforetak skal kunne tilby avtaler om individuell sparing til pensjon har sammenheng med forslaget om å legge til rette for større muligheter for kunden til selv å kunne sette sammen en investeringsportefølje, se avsnitt 2.4.

2.4 Forvaltningsvalg

Dagens IPS-ordning har i all hovedsak vært tilbudt av livsforsikringsforetak, og pensjonskapitalen har i all hovedsak vært forvaltet med investeringsvalg. Når pensjonskapitalen forvaltes i en egen investeringsportefølje, følger det av IPS-loven at avtalen mellom kunden og institusjonen skal angi hvordan porteføljen skal settes sammen. IPS-loven har ikke egne regler om sammensetningen av en investeringsportefølje, men institusjonen må påse at investeringsporteføljen settes sammen slik at de alminnelige virksomhetsregler og retningslinjer for kapitalforvaltning som institusjonen er underlagt er oppfylt. Etter innskuddspensjonsloven kan en investeringsportefølje i en kollektiv innskuddspensjonsordning bestå av andeler i verdipapirfond, andeler i en særskilt investeringsportefølje og kontanter/tilsvarende likvider. Departementet antar at institusjonene har benyttet tilsvarende krav til sammensetning av investeringsportefølje for IPS-ordningen, slik at den enkelte kunde i praksis bare har fått tilbud om å kjøpe porteføljer med en viss risikospredning, og ikke har fått tilbud om å plassere hele sparebeløpet f.eks. i én enkelt aksje, eller bygge opp en mer diversifisert portefølje av aksjer valgt av den enkelte. Det vises til forarbeidene til IPS-loven, der utvalget i NOU 2007: 17 la til grunn at forvaltningen av midlene i stor grad måtte antas å basere seg på porteføljene og systemet for forvaltning innenfor innskuddspensjonsordningene. På side 56 uttalte utvalget:

«Skal pensjonskapitalen forvaltes i særskilt investeringsportefølje vil kunden selv kunne velge hvordan kapitalen skal plasseres og hvilken risiko vedkommende ønsker å ta. Normalt vil kunden kunne velge mellom ulike forhåndsdefinerte porteføljer med en forhåndsdefinert risikoprofil. Et friere valg av plassering av kapitalen vil ventelig gi kostnader som er uforholdsmessig høye i forhold til den oppsparte kapital som kan oppnås innenfor de skattemessige rammer som er satt. Det antas derfor at investeringsvalg knyttet til individuelle pensjonsavtaler i stor grad vil bli basert på de samme porteføljene og system for investeringsvalg som pensjonsinstitusjonene har bygget opp i forbindelse med innskuddspensjonsordninger. Dette vil bidra til å holde

kostnadene ved særskilt investeringsportefølje for individuelle pensjonsavtaler nede på et så lavt nivå som mulig.»

Departementet viser til at innskuddsbaserte pensjonsordninger i de senere år har tatt mer og mer over for ytelsesbaserte pensjonsordninger. I dagens IPS-ordning tilbys det ikke lenger pensjonsforsikringsavtaler jf. Prop. 130 LS (2016-2017) s. 23. Dette er noe av bakgrunnen for at den nye ordningen for skattestimulert sparing til pensjon avgrenses til pensjonsspareavtaler jf. punkt 2.2.

Utviklingen av nettbaserte løsninger gjør at kostnadene ved forvaltning som innebærer at kunden selv velger hvilke eiendeler porteføljen skal bestå av er lavere nå enn tidligere. Departementet foreslår derfor at forskriften om individuell sparing til pensjon ikke skal være til hinder for at kunden, som et alternativ til å velge en investeringsportefølje som er satt sammen av pensjonsleverandøren, skal kunne sette sammen sin egen investeringsportefølje og endre sammensetningen underveis i avtaleperioden. Det vises til forskriftsutkastet § 6-47-5 annet ledd. Den enkelte tilbyder vil selv måtte legge opp sitt tjenestetilbud slik at det ligger innenfor de konsesjoner den enkelte tilbyder har. Utkontraktering av oppgaver som tilbyder ikke selv kan utføre, kan foretas etter de reglene som gjelder for dette.

Den enkelte kunde vil selv bære all risiko ved forvaltningen av midlene. Det foreslås ikke i forskriften begrensninger på hva kunden kan velge å investere i, eller krav til diversifisering av porteføljen. Kunden kan derfor uten hinder av forskriften isolert velge også å ta risiko som enten forventes å gi noe høyere avkastning i porteføljen (systematisk risiko), eller risiko som ikke forventes å gi økt avkastning (idiosynkratisk risiko). Dette stiller store krav til kundens forståelse av risiko i porteføljen, og øker kundenes behov for informasjon og rådgivning. Eventuell mangelfull forståelse for risikoen i en portefølje, øker faren for at tap kommer overraskende på kunden. Det vises til forskriften § 6-47-7, der det foreslås en egen bestemmelse om plikt til

informasjon og rådgivning. For øvrig vil de alminnelige opplysnings- og rådgivningskrav i de enkelte institusjoners virksomhetslovgivning gjelde.

Pensjonskapitalen knyttet til avtalen om individuell sparing til pensjon kan bare utbetales som pensjon, dvs. at midlene er bundet frem til tidspunktet når kunden starter uttak av pensjon. For avtaler hvor kunden selv bestemmer sammensetningen av porteføljen, betyr dette at kunden kan endre porteføljen og selge verdipapirer når han eller hun måtte ønske, men midlene som da frigjøres kan ikke tas ut fra kontoen. Pensjonskapitalen kan likevel flyttes til en annen institusjon, se nedenfor, og/eller til en annen form for pensjonsspareavtale.

2.5 Flytting av avtaler

Forslaget til ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon omfatter bare pensjonsspareavtaler, ev. med et tilknyttet forsikringselement. Departementet viste i Prop. 130 LS (2016-2017) til at en forutsetning for at en slik avgrensning kan virke positivt på konkurransen, er at kundene får mulighet til å flytte avtalene mellom ulike typer av tilbydere, f.eks. fra en bank til et forsikringsforetak. Det ble vist til at departementet ville vurdere dette nærmere i høringsnotatet.

Etter gjeldende IPS-lov § 1-5 kan kunden flytte pensjonsavtalen med tilhørende midler til annen institusjon, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 6-1. De institusjoner som er omfattet av flyttereglene i lovens kapittel 6, er ifølge § 6-1 tredje ledd forsikringsforetak, pensjonsforetak, bank og forvaltningsselskap for verdipapirfond. Flytting er i forsikringsvirksomhetsloven § 1-5 definert som oppsigelse av kontrakten for overføring av tilhørende midler til en tilsvarende kontrakt opprettet i en annen pensjonsinnretning. Kravet til at midlene må flyttes til en «tilsvarende kontrakt» er til hinder for flytting som innebærer at vesentlige egenskaper ved kontrakten endres.

I og med at forslaget til ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon bare skal omfatte pensjonsspareavtaler, anser departementet at det vil være mulig å

flytte avtalene mellom de ulike typer av institusjoner. Kravet om at avtalene for livsforsikringsforetaks og pensjonskassers del må inneholde et forsikringsselement, kan etter departementets syn ikke ses å utgjøre et så vesentlig element ved avtalene at det vil være til hinder for flytting av avtalen til en annen type institusjon. Det foreslås å presisere at avtalene skal kunne flyttes på tvers av institusjonene i forslaget til forskrift § 6-47-6.

I bestemmelsen foreslås det at reglene om flytting skal gjelde også for avtaler som inngås med verdipapirforetak. Verdipapirforetak er per i dag ikke omfattet av virkeområdet for flyttereglene i forsikringsvirksomhetsloven kapittel 6, ettersom verdipapirforetak ikke tidligere har hatt adgang til å tilby individuelle avtaler om sparing til pensjon.

2.6 Samordning av sparing

Etter gjeldende IPS-ordning er det gitt mulighet for samordning av pensjonskapitalbevis under ordningen med ytelser fra en kollektiv tjenstepensjonsordning. Departementet viser til IPS-loven kapittel 4. Utbetalinger fra ny ordning for skattefavoredert sparing til pensjon skal skattlegges på en annen måte enn utbetalinger fra kollektive ordninger og eldre individuelle ordninger, som skattlegges som pensjonsinntekt. På denne bakgrunn kan slik samordning ikke foretas etter den nye ordningen.

Kunden kan imidlertid, også etter den nye ordningen, overføre pensjonskapitalbevis utstedt under en avtale om individuell sparing til pensjon til en annen avtale om individuell sparing til pensjon jf. forslag til § 6-47-10 annet ledd. Det er etter de nye reglene ikke noe vilkår om at avtalene forvaltes av samme institusjon.

2.7 Innbetaling til ordningen mv.

Departementet foreslår at reglene for innbetaling til ordningen gjøres noe mer fleksible enn i dagens IPS-ordning. Etter gjeldende IPS-lov § 2-2 skal avtalen inneholde en betalingsplan som fastsetter hvilke årlige innbetalinger kunden skal foreta. Kunden skal kunne endre betalingsplanen, og kan også gi melding til institusjonen om at betaling

ikke vil bli foretatt for en angitt periode. Kunden skal kunne foreta innbetaling som er inntil 25 prosent høyere eller lavere enn angitt i betalingsplanen uten å måtte gi melding om endring. Etter departementets syn passer slike regler ikke like godt i de tilfeller der kunden selv kjøper verdipapirer og setter sammen sin egen portefølje. Det foreslås derfor at det kan avtales at kunden, innenfor rammen av årlige innbetalinger, selv velger tidspunkt og størrelse på innbetaling.

Heller ikke bestemmelsen i gjeldende IPS-lov om adgangen for institusjonen til å avbryte avtalen som følge av manglende innbetaling fra kundens side, passer like godt. Denne regelen foreslås derfor ikke videreført.

Det vises til forskriftsutkastet §§ 6-47-9 og 6-47-10.

2.8 Uttak

Tilsvarende som etter dagens IPS-ordning, kan kunden etter den nye ordningen tidligst ta ut alderspensjon fra fylte 62 år, se § 6-47-11 i utkastet til forskriftsbestemmelser.

Departementet foreslår imidlertid at det etter den nye ordningen ikke gis adgang til å ta ut alderspensjon også før fylte 62, for yrkesgrupper som har adgang til å ta ut alderspensjon fra lovregulert tjenstepensjon på et tidligere tidspunkt.

3 FORMUESSKATT

I Prop. 130 LS (2016-2017) er det lagt til grunn at innestående beløp i ordningen skal være unntatt fra formuesskatt. Etter skatteloven § 4-2 tredje ledd kan departementet gi forskrift om at pensjonsspareprodukter ikke skal tas med ved fastsettelsen av grunnlaget for formuesskatt.

Det følger av skattelovforskriften § 4-2-1 at midler i IPS-ordningen er fritatt fra formuesskatt. Departementet foreslår en endring i denne forskriftsbestemmelsen slik at også midler i den nye ordningen med sparing til pensjon er unntatt fra formuesskatt. Det vises til forskriftsutkastet § 4-2-1.

4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Departementet viser til redegjørelsen for økonomiske og administrative konsekvenser i Prop. 130 LS (2016-2017) punkt 3.1.4.

5 UTKAST TIL FORSKRIFTSBESTEMMELSER

Forskrift om endring i forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14

Fastsatt av Finansdepartementet xx.xx.2017 med hjemmel i lov 19. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 4-2 tredje ledd og § 6-47 første ledd bokstav d.

§ 4-2-1 skal lyde:

Midler i individuelle pensjonsavtaler etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning og i avtaler om individuell sparing til pensjon, jf. skatteloven § 6-47 første ledd bokstav d, er fritatt fra formuesbeskatning.

§ 6-47-1 til § 6-47-22 skal lyde:

A. Individuell sparing til pensjon

§ 6-47-1. *Virkeområde mv.*

Bestemmelsene i §§ 6-47-1 til 6-47-22 gjelder avtaler om individuell sparing til pensjon som inngås mellom en pensjonsinretning (institusjonen) og en person (kunden).

§ 6-47-2. *Hvem som kan inngå avtaler om individuell sparing til pensjon*

(1) Avtale om individuell sparing til pensjon kan inngås av personer som har fylt 18 år.

(2) Avtale om individuell sparing til pensjon kan inngås med institusjon som har tillatelse fra norske myndigheter til å drive virksomhet her i riket som bank,

livsforsikringsselskap, pensjonsforetak, verdipapirforetak eller forvaltningsselskap for verdipapirfond.

(3) Avtale om individuell sparing til pensjon kan også inngås med kredittinstitusjon, livsforsikringsselskap, pensjonsforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond eller verdipapirforetak som er hjemmehørende i annen stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, og som har adgang til å drive tilsvarende virksomhet som nevnt i annet ledd her i riket.

§ 6-47-3. *Krav til pensjonsytelser mv.*

(1) Avtalen om individuell sparing til pensjon skal gi kunden rett til alderspensjon i samsvar med bestemmelsene i § 6-47-1 til § 6-47-22.

(2) Avtalen om individuell sparing til pensjon kan, i tillegg til alderspensjon, omfatte forsikringer som gir rett til innskuddsfritak i samsvar med uføregraden når uføregraden er minst 20 prosent.

(3) Avtalen om individuell sparing til pensjon kan også omfatte forsikringer som gir rett til uførepensjon eller andre uføreytelser, etterlattepensjon og barnpensjon for så vidt retten til slike ytelser ikke er i strid med bestemmelsene i § 6-47-1 til 6-47-22.

(4) Samlet årlig innbetaling av innskudd, premie og vederlag for administrasjon av pensjonsavtalen, herunder vederlag for forvaltning av årets innskudd og premie, kan for hver person ikke overstige 40 000 kroner. Innbetaling som nevnt i første punktum kan ikke trekkes av pensjonskapital.

§ 6-47-4. *Pensjonskapitalen*

(1) En kundes pensjonskapital omfatter de midler som til enhver tid er knyttet til en avtale om individuell sparing til pensjon som følge av innbetalinger fra kunden, samt den avkastning som er tilført pensjonskapitalen. Alderspensjonskapitalen omfatter midler knyttet til kundens rett til alderspensjon.

(2) Pensjonskapital knyttet til avtale om individuell sparing til pensjon kan ikke utbetales av institusjonen på annen måte enn som årlige pensjonsytelser, med mindre annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av bestemmelsene i § 6-47-1 til 6-47-22.

(3) Pensjonskapitalen og retten til utbetaling av ytelser etter en avtale om individuell sparing til pensjon kan ikke overdras eller pantsettes av kunden eller på annen måte benyttes til dekning av kundens kreditorer. Kundens rettigheter etter avtalen om individuell sparing til pensjon kan heller ikke gjenkjøpes av institusjonen.

(4) Motregning kan ikke skje i midler som inngår i pensjonskapitalen. Ved utbetaling av ytelser kan det likevel foretas motregning med krav som utspringer av avtalen om individuell sparing til pensjon (konnekse krav).

§ 6-47-5. Avtalen om individuell sparing til pensjon

(1) Avtalen om individuell sparing til pensjon skal inngås skriftlig. Avtalen skal angi hvilke pensjonsytelser som omfattes av ordningen og vilkårene for utbetaling, samt hvilke regler som skal gjelde for adgangen for kunden og institusjonen til å endre, flytte eller si opp avtalen i avtaleperioden.

(2) Avtalen skal angi vilkårene for forvaltning av pensjonskapitalen. Avtalen skal angi om institusjonen eller kunden selv velger sammensetningen av porteføljen, kundens rett til å endre sammensetningen og vilkårene for slik endring. Dersom institusjonen velger sammensetningen av porteføljen, skal institusjonen før avtalen inngås gi kunden relevante eksempler på ulike innskuddsnivåer og antatt alderspensjonskapital ved 62 år og 67 år, inkludert informasjon om usikkerheten i beregningsforutsetningene.

(3) Avtalen om individuell sparing til pensjon skal også fastsette vederlaget til institusjonen for administrasjon av avtalen, herunder vederlag for forvaltning av alderspensjonskapitalen samt i tilfelle vederlag for administrasjon av forsikring som er tilknyttet avtalen. Fastsett vederlag for forvaltning av alderspensjonskapitalen omfatter også den godtgjørelse for kapitalforvaltning hos institusjonen eller annen kapitalforvalter, herunder tegningsprovisjoner, som avregnes mot avkastningen ved forvaltning av alderspensjonskapitalen, herunder midler plassert direkte eller indirekte i andeler i verdipapirfond eller annen investeringsportefølje.

Institusjonen skal sørge for at også avregnede beløp blir tilordnet som avkastning av alderspensjonskapitalen.

(4) Avtalen om individuell sparing til pensjon skal angi om institusjonen garanterer en avkastning som skal oppnås ved forvaltningen av alderspensjonskapitalen, og i tilfelle størrelsen på avkastningsgarantien og vederlaget for denne. Avkastning tilordnes alderspensjonskapitalen selv om den overstiger oppgitt rentesats.

(5) Dersom institusjonen ikke skal tilby forsikringer som omfattes av avtalen om individuell sparing til pensjon i henhold til § 6-47-3 annet og tredje ledd, skal det i avtalen om individuell sparing til pensjon også angis hvilken institusjon som skal overta slik forsikring.

(6) Institusjonen kan ikke kreve eget gebyr for inngåelsen av avtale om individuell sparing til pensjon, med mindre dette er særskilt avtalt med den enkelte kunde.

§ 6-47-6. Flytterett

Kunden kan flytte avtalen om individuell sparing til pensjon med tilhørende midler til en annen institusjon. Avtaler skal kunne flyttes mellom de ulike typer av institusjoner som angitt i § 6-47-2. Flytting av avtale om individuell sparing til pensjon etter bestemmelsene i § 6-47-1 til 6-47-22 skal skje etter forsikringsvirksomhetsloven § 6-13 og § 6-14 sjette ledd, likevel slik at avtalen kan sies opp med én måneds varsel. Dersom den pensjonsinnretningen kontrakten flyttes til skal foreta ny helseprøving av kunden, kan oppgjørsfristen etter forsikringsvirksomhetsloven § 6-6 likevel forskyves med den tid utover en måned som det tar før endelig helseprøving foreligger.

§ 6-47-7. Institusjonens informasjonsplikt

(1) Før avtalen om individuell sparing til pensjon inngås, skal institusjonen skriftlig gi kunden opplysninger om binding av pensjonskapitalen i avtaleperioden og om hvilke pensjonsytelser avtalen omfatter, samt om reglene for utbetaling av ytelser. Før avtalen inngås, skal institusjonen også opplyse om relevante skatteregler, samt informere om eventuelle endringer i disse skattereglene i løpet av avtaleperioden.

(2) Dersom kunden selv skal velge sammensetning av porteføljen, skal institusjonen før avtalen inngås kartlegge kundens behov og ønske om risiko, og opplyse om den risiko kunden påtar seg. Institusjonen skal i alle tilfelle gi kunden råd om sammensetningen av investeringsporteføljen tilpasset blant annet gjenstående tid til uttak av alderspensjon. Når kunden har nådd en alder med få år igjen til uttak av pensjon, skal institusjonen gi råd om risikoreducerende tiltak. En skriftlig sammenfatning av de opplysninger og råd som institusjonen gir etter leddet her, skal sendes kunden.

(3) Institusjonen skal hvert år gi kunden kontoutskrift med informasjon som angitt i § 6-47-8 første ledd. Kontoutskriften skal vedlegges oppdatert informasjon over utviklingen av alderspensjonskapitalen og pensjonsytelsene under ulike innskuddsnivåer og beregningsforutsetninger, inkludert informasjon om usikkerheten i beregningsforutsetningene.

(4) Opplysningene som nevnt i første til tredje ledd skal gis på norsk, men kan gis på annet språk hvis kunden ber om dette.

§ 6-47-8. *Kontoføring*

(1) Institusjonen skal føre konto for hver avtale om individuell sparing til pensjon. Kontoen skal for hvert år minst angi

- a) årets innskudd eller premie
- b) årets vederlag for dekning av henholdsvis risiko, administrasjon av avtalen om individuell sparing til pensjon og forvaltning av pensjonskapitalen, samt vederlag som er avregnet i avkastning av forvaltning av tidligere opptjent pensjonskapital, årets vederlag for dekning av henholdsvis risiko, administrasjon av avtalen om individuell sparing til pensjon og forvaltning av pensjonskapitalen, samt vederlag som er avregnet i avkastning av forvaltning av tidligere opptjent pensjonskapital,
- c) årets avkastning av pensjonskapitalen, herunder avkastning som er benyttet til å dekke avregnet vederlag for forvaltning av tidligere opptjent pensjonskapital,
- d) årets avkastning, herunder overskudd, tilordnet pensjonskapitalen,
- e) alderspensjonskapital opptjent i løpet av året og samlet alderspensjonskapital ved utgangen av året, og
- f) pensjonskapital knyttet til uføre-, etterlatte- og barnepensjoner.

§ 6-47-9. *Årlige innbetalinger*

(1) Avtalen kan inneholde en betalingsplan som fastsetter hvilke årlige innbetalinger kunden skal foreta. Kunden kan endre betalingsplanen ved melding til institusjonen. Det kan også avtales at kunden innenfor rammen av årlige innbetalinger som angitt i § 6-47-3 fjerde ledd selv velger tidspunkt og størrelse på innbetaling. Kunden kan fortsette innbetaling inntil kunden har fylt 75 år.

(2) Dersom kunden endrer eller unnlater å foreta betaling i henhold til første ledd, skal kunden likevel betale premier til forsikringer som nevnt i § 6-47-3 annet og tredje ledd som er flerårige. Premier til slike forsikringer kan ikke overstige samlede premier som det ville ha vært anledning til å betale dersom årlig innbetaling ble foretatt i henhold til betalingsplanen.

§ 6-47-10. *Avtalen avbrytes av kunden*

(1) Kunden kan når som helst avbryte avtalen om individuell sparing til pensjon ved melding til institusjonen. Ved avbrudd av avtalen om individuell sparing til pensjon skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis etter reglene i innskuddspensjonsloven § 6-2.

Pensjonskapitalbeviset skal angi hvilke vederlag som kunden skal betale etter at avtalen om individuell sparing til pensjon er avbrutt.

(2) Alderspensjonskapitalen i henhold til pensjonskapitalbevis som nevnt i første ledd kan overføres til en annen avtale om individuell sparing til pensjon som kunden har, og inngå i alderspensjonskapitalen knyttet til denne avtalen.

(3) Avbrudd av avtalen om individuell sparing til pensjon medfører også avbrudd av forsikringer som er omfattet av avtalen. For øvrig gjelder forsikringsavtalelovens regler om avbrudd av forsikringsavtale og manglende premiebetaling.

§ 6-47-11. *Alder ved uttak av alderspensjon mv.*

(1) Kunden kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i avtalen om individuell sparing til pensjon at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at kunden ikke har heltids- eller deltidsstilling.

(3) Har kunden rett til uføreytelser fra folketrygden, men ikke rett til uføreytelser etter avtalen om individuell sparing til pensjon som nevnt i § 6-47-18, kan kunden kreve at institusjonen utsteder pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende pensjon som omfatter pensjonskapitalen på utstedelsestidspunktet. Pensjonskapitalbeviset skal forvaltes i henhold til egen spareavtale. Årlig ytelse fastsettes i samsvar med uføregraden og etter § 6-47-14 tredje til femte ledd så langt de passer, og utbetales så lenge kunden har rett til uføreytelser fra folketrygden. Gjenværende pensjonskapital utbetales etter reglene om alderspensjon.

§ 6-47-12. *Uttak av alderspensjon. Pensjonskapitalbevis*

(1) Kunden skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon etter reglene i § 6-47-14 annet ledd. Alderspensjon kommer uansett til utbetaling ved fylte 75 år, med mindre medlemmet eller innehaveren av pensjonskapitalbeviset gir særskilt melding om at pensjon ikke skal utbetales.

(2) Ved uttak av alderspensjon skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende ytelse.

(3) Uttak av pensjon er ikke til hinder for at kunden fortsetter innbetaling av innskudd i henhold til avtalen om individuell sparing til pensjon. Innskudd og avkastning av innskudd tilføres pensjonskapitalen. Det foretas omberegning av årlig pensjonsytelse etter regler fastsatt i avtalen om individuell sparing til pensjon.

§ 6-47-13. *Forvaltning av pensjonskapitalen i utbetalingsperioden*

I utbetalingsperioden skal pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis utstedt etter § 6-47-12 forvaltes i egen spareavtale.

§ 6-47-14. *Utbetaling av alderspensjon*

(1) Alderspensjon skal utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke i noe tilfelle i mindre enn 10 år. Både institusjonen og kunden kan likevel kreve at utbetalingstiden settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(2) Kunden kan bestemme at alderspensjon skal utbetales i en lengre periode enn fastsatt i første ledd første punktum, men ikke lenger enn at årlig uttak av alderspensjon minst utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Utbetalingsperiodens lengde kan endres ved fylte 67 år og for øvrig etter avtale mellom kunden og pensjonsinnretningen. Kunden kan uansett på ethvert tidspunkt etter uttak endre uttaksgraden til fullt uttak av pensjon.

(3) Pensjonsytelsen i et enkelt år fastsettes med sikte på at den ikke skal utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn den andelen det aktuelle året utgjør av den gjenværende utbetalingsperioden beregnet etter første eller annet ledd. Det kan avtales at pensjonsytelsen etter 10 års utbetaling skal settes ned, men ikke med mer enn 50 prosent. Ved fastsettelse av årlig pensjonsytelse tas det hensyn til forhold som nevnt i fjerde og femte ledd.

(4) Kunden kan kreve at utbetalingen av alderspensjonen skal utsettes eller at alderspensjonen ikke skal utbetales i den utstrekning kunden mottar lønn. Kunden kan også kreve at den årlige pensjonsytelsen i den første delen av utbetalingsperioden og for et bestemt antall år bare skal utgjøre en mindre del av pensjonsytelsen beregnet etter annet ledd. Ikke utbetalt alderspensjon blir værende i pensjonskapitalen.

(5) Avtalt tidspunkt for opphør, utbetaling eller nedsettelse av alderspensjonen kan senere endres innenfor rammen av paragrafen her.

§6-47-15. *Ved kundens død*

(1) Retten til alderspensjonskapitalen faller ikke bort ved kundens død.

(2) Ved kundens død skal pensjonskapital som forvaltes i avtale om individuell sparing til pensjon benyttes til barnpensjon eller i tilfelle til etterlattepensjon til ektefelle, registrert

partner eller samboer etter reglene i innskuddspensjonsloven § 7-7. Det samme gjelder pensjonskapital som forvaltes i spareavtale i henhold til § 6-47-13.

(3) Pensjonskapital som ikke benyttes til ytelser etter annet ledd, utbetales som et engangsbeløp til dødsboet.

§ 6-47-16. *Innskuddsfritak ved uførhet*

(1) Dersom avtalen omfatter forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet, har kunde som blir ufør med en uføregrad på minst 20 prosent rett til innskuddsfritak i samsvar med uføregraden. Uføregraden beregnes etter foretakspensjonsloven § 6-2.

(2) Innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er minst 20 prosent, men ikke lenger enn fram til kunden har fylt 67 år.

§ 6-47-17. *Tilknyttede forsikringer*

Dersom avtalen omfatter forsikring som gir rett til uførepensjon eller andre uføreytelser, etterlattepensjon til ektefelle, registrert partner eller samboer eller barnepensjon, gjelder § 6-47-18 til 6-47-20.

§ 6-47-18. *Uføreytelser*

(1) Dersom avtalen om individuell sparing til pensjon omfatter forsikring som gir rett til uførepensjon, har kunden rett til uførepensjon etter avtalen i samsvar med uføregraden til enhver tid. Avtalt uføregrad for rett til uførepensjon kan ikke settes lavere enn 20 prosent eller høyere enn 50 prosent. Uføregraden beregnes etter foretakspensjonsloven § 6-2.

(2) Uførepensjonen skal tilsvare den alderspensjonen kunden ville ha rett til ved uttak av alderspensjon ved fylte 67 år eller en fastsatt del av slik alderspensjon.

(3) En avtale om individuell sparing til pensjon som ikke omfatter forsikring som gir rett til uførepensjon, kan i stedet omfatte årlig forsikring av risiko for uførhet med rett til utbetaling av årlige uføreytelser for et avtalt antall år.

(4) Rett til uføreytelser etter annet eller tredje ledd skal i alle tilfelle opphøre når kunden har fylt 67 år eller ved kundens død.

§6-47-19. *Ektefelle-, partner- og samboerpensjon*

(1) Avtalen om individuell sparing til pensjon kan omfatte forsikring som gir rett til etterlattepensjon til ektefelle, registrert partner eller samboer. Etterlattepensjonen kan fastsettes som en del av kundens alderspensjon eller som en fastsatt årlig ytelse.

(2) Ektefelle-, partner- og samboerpensjon løper fra kundens død og til den etterlattes død. Det kan avtales at ektefelle-, partner- og samboerpensjon skal opphøre når pensjon er utbetalt i 10 år, men ikke i noe tilfelle før den etterlatte har fylt 77 år. Avtalt utbetalingstid kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(3) Med samboer forstås her

- a) person som kunden har felles bolig og felles barn med,
- b) person som kunden lever sammen med i ekteskaps- eller partnerskapslignende forhold når det godtgjøres at forholdet har bestått uavbrutt i de siste fem år før kundens død, og det ikke forelå forhold som ville hindre at lovlig ekteskap eller registrert partnerskap ble inngått.

§ 6-47-20. *Barnepensjon*

(1) Avtalen om individuell sparing til pensjon kan gi rett til barnepensjon til barn, herunder stebarn og fosterbarn, under 21 år som kunden ved sin død plikter å forsørge eller forsørget.

(2) Avtalen skal inneholde bestemmelser om størrelsen eller beregningen av årlig barnepensjon.

(3) Barnepensjonen utbetales fra kundens død og opphører ved barnets død, likevel senest når barnet fyller 21 år. Avtalt utbetalingstid kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(4) Det kan avtales at barnepensjon bare skal utbetales i et fastsatt antall år.

§ 6-47-21. *Skatteforhold*

(1) Det skal fremgå av avtalevilkårene, kvitteringer for innbetalt innskudd, premie og vederlag som nevnt i 6-47-3 og meldinger til skattemyndighetene at dokumentene gjelder avtale om individuell sparing til pensjon etter skatteloven § 6-47 første ledd bokstav d.

(2) Institusjonen er ansvarlig for at opplysninger som fremgår av dokumenter som nevnt i første ledd er riktige.

§ 6-47-22. *Tilsyn*

(1) Finanstilsynet fører tilsyn med ordninger med individuell sparing til pensjon.

(2) Finner Finanstilsynet at en ordning med individuell sparing til pensjon er eller forvaltes i strid med lov eller forskrift, kan Finanstilsynet pålegge institusjonen å rette på forholdet innen en fastsatt frist.

(3) Bestemmelsene i foretakspensjonsloven § 2-7 fjerde og femte ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.

Nåværende § 6-47-1 til § 6-47-19 blir § 6-47-30 til ny 6-47-48, nåværende § 6-47-20 til 6-47-29 blir ny § 6-47-50 til 6-47-59 og nåværende § 6-47-40 til § 6-47-41 bli ny § 6-47-60 til 6-47-61 med følgende deloverskrift:

B. Individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA)